

עלון דו שבועי

עלון מס' 14 (1283) (שנה שלושית וחמש)

ענג שבת

פרשת אחרי מות קדושים - אמור

יוצא לאור ע"י העמותה להשרשת ערכים יהודיים לאומיים

י"א באייר ה'תשפ"א (23.04.2021)

לעילוי נשמת מרת רבקה יעקב ע"ה בת ר' יעקב ושמחה ז"ל, נפטרה ב-כ"ז בתמוז תש"ף

מועדי השבת אחרי קדושים

ער"ש מוצ"ש	יום	ער"ש מוצ"ש
19.53	י-ם	18.38
19.55	ת"א	18.53
19.56	ח'פ"ה	18.46
19.55	ב"ש	18.55
19.53	א'ילת	18.48

זמני היום והלמדורים היומיים:

משבת אחרי קדושים - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	4.16 - 4.24
זמן הנחת תפילין	5.06 - 5.12
הנץ החמה (מישור)	5.56 - 6.02
הנץ החמה (הנראה)	6.01 - 6.07
ס"ז ק"ש מג"א	8.27 - 8.31
ס"ח ק"ש הגר"א	9.15 - 9.19
חצות היום	12.38 - 12.39
מנחה גדולה	13.12 - 13.13
שקיעת החמה	19.20 - 19.16
צאת הכוכבים ב'	20.10 - 20.06

דף יומי: יומא יג - יט

מועדי השבת אמור

ער"ש מוצ"ש	יום	ער"ש מוצ"ש
19.58	י-ם	18.43
20.01	ת"א	18.58
20.02	ח'פ"ה	18.51
20.00	ב"ש	19.00
19.58	א'ילת	18.53

זמני היום והלמדורים היומיים:

משבת אמור - יום ו'	אופק ת"א
עלות השחר	4.07 - 4.15
זמן הנחת תפילין	5.00 - 5.05
הנץ החמה (מישור)	5.50 - 5.55
הנץ החמה (הנראה)	5.55 - 6.00
ס"ז ק"ש מג"א	8.22 - 8.26
ס"ח ק"ש הגר"א	9.12 - 9.15
חצות היום	12.37 - 12.38
מנחה גדולה	13.12 - 13.12
שקיעת החמה	19.25 - 19.21
צאת הכוכבים ב'	20.15 - 20.11

דף יומי: יומא כ - כו

את העלון ניתן למצוא בפייסבוק תחת השם: "ענג שבת"

את העלון ניתן למצוא באתר www.yeshiva.org.il וגם באתר מורשת בקטגוריית עלוני שבת www.moreshet.co.il

יו"ד העמותה והעורך עו"ד שמואל כהן כתובת: רח' בלוק 3, ת"א טל: 03-5234063, פקס: 03-5234054 דואר: smuladv@netvision.net.il

בזאת יבוא אהרן אל הקדש

בפסוק הפותח את פרשת אחרי מות התורה חוזרת ומזכירה את מות שני בני אהרן שעליהם מסופר בפרשת שמיני, "וידבר ד' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבנתם לפני ד' וימותו". רש"י מסביר את הקשר בעזרת משל ונמשל, "משל לחולה שנכנס אצלו רופא אמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב, בא אחר ואמר לו אל תאכל צונן ואל תשכב בטחב שלא תמות כדרך שמת פלוני - זה זרזו יותר מן הראשון" (שם). בדרך זו מפרש רש"י את ההמשך "דבר אל אהרן ואל יבא שלא ימות, כדרך שמתו בניו". הכניסה אל הקודש מקבלת כאן משמעות אחרת, כאשר מוזכרים שני בני אהרן. בפסוקים שלפנינו, כפי שהסביר רש"י, רמזו לנו שיש צורך להזהיר את אהרן אביהם מפעולה דומה, מדוע? וכי ישוב אהרן או מי מבניו להקריב אש זרה?! לשם כך נתבונן בתגובתו לפני על האסון הנורא הנאמרת לנו רק בשתי מילים, "וידום אהרן". מה הייתה תגובתו לפני ה"וידום" הרמב"ן אינו מוכריע בין שני פירושיו שלפי האחד בכה בקול ונשתתק, ולפי השני ירדו עיניו דמעות ועתה פסק מלבכות. לפי דעת אברבנאל אין הפועל "וידום" מציין כאן מעבר ממצב אחד למשנהו, אלא הוא תיאור מצבו של אהרן מרגע האסון, תדהמה גמורה. לפי בעל "הכתב והקבלה" התעלה אהרן למעלה גבוהה ביותר של השלמה גמורה, של קבלת הדין מתוך אהבה. אהרן הצליח להתגבר על הכאב ולהמשיך בחייו על אף הכאב. יכולת זו יכלה לנבוע מצדקותו ויכולת קבלת הדין, מצד תנחומי משה או מכך שתפקידו ככהן גדול חייב אותו להמשיך ולא להתאבל. אין נוסחה אחידה להתמודדות עם אירועים בחיים שאין אנו יכולים להסביר ואל לנו להעמיד פנים שיש בידינו את התשובות לכל דבר שקורה בחיינו או בחיי אחרים. אולם, ישנו מנחה משותף לכל הפירושים והוא היכולת של אהרן על אף הצער היגון והכאב להמשיך בחייו לא רק בצורה אישית אלא גם כנציג האומה הנכנס אל הקודש ומכפר על עם ישראל. אהרן מסמל את היהודי שלא נכנע לכאב ולצער אלא מוצא את הכוחות להמשיך הלאה בחיפוש אחר נחמה ותקווה. הסופר ניצל השואה אלי ויזל ז"ל בספרו 'הלילה' שואל, איך אפשר, כשמאות אלפים נשרפים בקרמטוריום, להגיד את המילים 'הא-ל הגדול, הגיבור והנורא'. שנה לפני שנכתב המכתב הזה, ביום כיפור של 1944 באושוויץ, התלבט ויזל אם לצום ביום הכיפורים או לא. הרב יהודה עמיטל, גם הוא ניצול שואה, התייחס רבות לשאלת השואה והאמונה, אותו מאמר חז"ל אליו התייחס אלי ויזל היה עבור הרב עמיטל יסוד בתפיסת עולמו האמוני והדתי, אנשי כנסת הגדולה 'החזירו עטרה ליושנה', אחר שירמיהו ודניאל השמיטו 'הגיבור' ו'הנורא', שלא רצו לזכור כשראו בצערם של ישראל (יומא ס"ט ע"ב). הרב עמיטל טען "אי אפשר לבסס את עבודת ד' שלנו על יסוד של הכרת הטוב בתקופה שבה אירע החורבן הגדול ביותר בתולדות העם היהודי". רגיל היה לצטט את דברי הגמרא על הפסוק באיוב "הן יקטלני לו אייחל" שיש לפרש את הפסוק על פי מקראו ולא ככתבו, "לו אייחל" (ב-וא"ו) (סוטה ל"א ע"א). כלומר, לא ייתכן לומר שפירוש הפסוק הוא ככתבו - "הן יקטלני", אם יהרגני - לא אייחל עוד לקב"ה, למי נותר לנו לברוח? לאן לברוח? התשובה ברורה - ברחנו ממך - אליך. סיפור הרב כי בשעתו הייתה לו שיחה עם אבא קובנר ע"ה. "אמרת לי, אני לא יודע ניסיונו של מי גדול יותר, שלי או שלך? אתה דגלת באמונה באדם. אחרי השואה אתה עוד יכול להאמין באדם? אני מאמין בקב"ה וזה משהו שאני לא יכול להבין אבל את האדם אתה יכול להבין. במה אתה מאמין עכשיו?" שתיקתו של אהרן המשכה בכהן גדול הנכנס לקדש הקדושים. בברכת שבת שלום

הרב אברהם רזניקוב, רב המרכז הרפואי איכילוב, תל-אביב

העלון מוקדש לזכר ולע"נ

הרב אורי דסברג ז"ל, נפטר ב-כ"א באייר תשע"א. יהי זכרו ברך!

קידום העסק

חבילת פרסום ושיווק משולבת

בניית אתר אינטרנט, בניית דף פייסבוק עסקי, קידום אורגני וממומן בגוגל, קידום ממומן בפייסבוק, פרסום ומדעות בעלון ביתן להזמין חלק מהחבילה

התקשרו לקבלת הצעה משתלמת

שלומי: 054-6695400
054-4567571

חגואל שפיצברג פתרונות מיתוג, שיווק ופרסום

ענג שבת

הגיע הזמן להעניק לפניך טיפול פנים חדשני ומקצועי

טיפול פנים | טיפולי אסתטיקה וטיפוח מזותרפיה | אפילציה | שיפור מרקם העור הסרת שיער בלייזר

לייעוץ ותיאום פגישה

מאשה אטוס | אחות מוסמכת וקוסמטיקאית כיכר המדינה, תל-אביב | 050-3348908

מבצע טיפול פנים ב-200 ש"ח

תוצאות מיידי

צילום ארועים:

כנסים, ברית, אירוסין, הכנסת ספר תורה, מסי-בת, ימי הולדת, צילומים לפני חלאקה

צילום מסיבות + קבלת כל התמונות המקוריות על דיסק און קי. מוגבל ל-4 שעות צילום.

800 ש"ח

חגואל שפיצברג טל: 054-6695400 haguelphotography@gmail.com

המומחים לאיטום ושיפוץ בניינים

איטום וצביעת קירות חיצוניים, טיח, תפרים, סדקים.

איטום גגות והתקנת מרזבים.

עבודה ללא פיגומים (סנפלינג)

052-4012533

עבודה מקצועית ויסודית כולל אחריות מלאה

דיני השבוע ומנהגיו

לעילוי נשמת
יעקב יוסף שמעון ונחמה חיה כהן ז"ל
הפטרה: "הלא כבני כשיים" (עמוס ט, ז)
במנחה: פרקי אבות ג'.

יום שני י"ד באייר, שני תנינא ופסח שני
אין אומרים תחנון, אבל במנחה ביום ראשון אומרים, ואומרים אל ארץ אפיים ולמנצח. המתענים בה"ב (שני תנינא) אין מתענים. אלה שכן מתענים, מתענים עד חצות ויש שדוחים הצום ליום שלישי.
מיום שלישי ט"ז באייר ואילך המסופק אם אמר משיב הרוח ומוריד הגשם (במקום מוריד הטל) אינו פוסק.

יום י"ד באייר הוא "פסח שני"
כשביט-המקדש היה קיים הייתה זו הזדמנות נוספת להקריב קורבן פסח עבור אלה שלא יכלו לעשות זאת בפסח הראשון. בימינו מציינים את היום באי-אמירת תחנון ונוהגים לאכול בו מצות.
מה ענינו של פסח שני? במדבר ציינו בני-ישראל את יום השנה הראשון ליציאתם ממצרים ב"ד בניסן והקריבו את קורבן הפסח. על-פי הצינוי האלו, רק אנשים מוטומאים מת יכלו להביא את הקורבן. קבוצת אנשים קטנה שהייתה טמאת-מת באו למשה בתלונה: "אנחנו טמאים לנפש אדם. למה נגרע בלבתי הקריב את קורבן ה' במועדו בתוך בני-ישראל"? משה הפנה הבקשה לקב"ה ונקבע על פי ה': שלוש יום לאחר חג הפסח יצוין חג הפסח השני. ב"ד באייר, אלו שהיו טמאים או בדרך רחוקה בפסח הראשון, יוכלו להקריב את קורבן הפסח כהלכתו. (במדבר ט, י-יא).

מה עושים בפסח שני? אי-אמירת תחנון: כיום, כשביט המקדש לא עומד על מכונו, מציינים את יום י"ד באייר כיום שמחה ואין אומרים במהלך התפילות את קטעי ה"תחנון".
אכילת מצה: נוהגים לאכול מצה ביום זה. אך שלא כמו בפסח הראשון, מותר לאכול חמץ במשך כל היום.
הרבי מלובאוויטש נהג לציין: תמיד אפשר לתקן: "ענינו של פסח שני הוא שאין דבר אבוד, תמיד ניתן לתקן. אפילו מי שהיה טמא, מי שהיה בדרך רחוקה, ואפילו אם הדבר נעשה "לכם", כלומר ברצונו – למרות זאת ניתן לתקן".

ההבדל העיקרי בין שני מועדי ההקרבה הוא, שאת הקרבן המקורי אוכלים על שרת הכשרות לחג המצות – ללא חמץ, שהרי אוכלים אותו בזמן איסור אכילת חמץ. לעומתו, את הפסח השני אוכלים כאשר על השולחן נמצאים, כלשון המשנה: "חמץ ומצה עמו בבית". בשל הקרבת קרבן פסח שני והגים שלא לומר תחנון בתפילות של אותו יום. לעומת חגים אחרים בהם לא אומרים תחנון, בתפילות מנחה שלפני פסח שני אומרים תחנון כרגיל.

אירוע נוסף אותו מציינים רבים ביום זה, הוא יום פטירתו של רבי מאיר בעל הנס. כינויו של צדיק עושה נפלאות הקבור בטבריה. בתאריך י"ד באייר, פסח שני, נוצר מנהג לפקוד את קברו של רבי מאיר ולתת צדקה. מנהג זה החל לראשונה בשנת תרכ"ז (1867), אז הוקם בניין על קברו. לפי המנהג, בשעת נתינת הצדקה אומרים את פסוק התפילה המופיע בסיפור התלמודי על הנס של רבי מאיר: "אלהא דמאיר עננו".

יום שישי י"ח באייר – ל"ג בעומר
כבר אמרו שכדאי להזהר ולא להזכיר מהשקיעה ביום חמישי בערב עד ספירת העומר, שהיום ל"ג בעומר – למנוע ספק ברכה. לעומת ימי הספירה נוהגים קצת שמחה ביום י"ח אייר, הוא ל"ג בעומר. אין אומרים בו תחנון ואף לא במנחה שלפניו (ביום חמישי). אבל אומרים "למנצח", לפני ובא לציון. כן אין מתענים בו, ויש נוהגים שגם חתן וכלה לא מתענים בו ביום הופתם.
אָבֵל רשאי לעבור לפני התיבה (ש"ע תצג. ב. ומשנה ברורה קלה). נראה שענינו של ל"ג בעומר מצוי לראשונה ב"בית הבחירה" לרבנו המאירי על האמור במסכת יבמות (סב, ב): "אמרו: שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטופרט, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם

שמו, עד שבא ר' עקיבא אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר' מאיר ור' יהודה ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת". וכתב על כך המאירי: "ותלמידים אלו הוזכר כאן שכולם מתו מפסח ועד עצרת, וקבלה בידי הגאונים, שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה, ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו, וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן".

בארץ ישראל נוהגים לערוך בל"ג בעומר הילולא דרבי שמעון בר יוחאי, שעל פי המסורת הוא יום פטירתו. אף נוהגים להדליק בו מדורות לכבודו. בטעמו של דבר אמרו, כי ביום פטירתו גילה רבי שמעון בר יוחאי סודות טמירים ונעלמים לתלמידיו. בגלותו הדברים זרח אור גדול ולא שקעה השמש עד שגילה כל שניתן לו רשות לגלות.

החת"ם סופר (שו"ת חת"ם סופר, יורה דעה, סי' רלג) נתן טעם לשמחה בל"ג בעומר, שביום הזה החל המן לרדת לישראל בצאתם ממצרים.

מנהג החאלקה – תספורת ראשונה לילד ממנהגי הארץ, שסיפר את בנו בן השלוש בל"ג בעומר בקבר הרשב"י, להוליך את הבן שהגיע לגיל 3, עם כל אנשי ביתו, ביום ל"ג בעומר, לקבר רבי שמעון בר יוחאי, ושם גילחו את ראשו, ועשו שם יום משתה ושמחה (שער הכוונות). (שו"ת ערוגות הבושם אור"ח ר"י). כל זאת בצינוי הרשב"י כדי שתחילת אביו מקדישו למצוות של הילד תהיה מתוך התחברות לצדיק.

יש שהסבירו המנהג ממצוות ערלה, כמו הפרי כך הילד בשלוש שנותיו הראשונות שאינו בקיא בדיבור ובשיח, ואין מקיימים בו מצוות: "ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי קדש הלולים ל-ד" (ויקרא ט, כד), שלאחריו אביו מקדישו לתורה (תנחומא קדושים יד). וזו המצווה הראשונה שמקיימים בילד.

מרג הראשל"צ מרדכי אליהו סידר סדר מיוחד לארוע החאלקה. הוא קבע בתחילת החאלקה לימוד הלכה ואז מלבישים את הילד ציצית, אבי הבן מברך את הילד ומכבדים תלמידי חכמים וקרובי משפחה לגזר מעט שער לילד. האב ואומר לשם יחוד ובשעת הגזיזה אומרים פסוקים מתהילים, מברכים הילד בברכת כהנים ואומרים "המלאך הגואל". מסימים בתפילה על חינוך הילדים – השל"ה הקדוש בשער האותיות, ושרים בר יוחאי, נמשכת אשרין, שמן ששון מחברין...

בני ירושלים שהיה קשה להם להגיע למירון, היו הולכים למערת שמעון הצדיק שמצפון לעיר העתיקה, ושם היו עושים החאלקה. יש להדגיש שמנהג זה יפה אבל אינו מן הדין ולא נזכר בספרי ההלכה כשולחן ערוך והרמב"ם וגם לא בספרי פוסקים אחרים, ואפשר לספר הילד לפני הגיעו לגיל 3.

שבת פרשת אמור
הפטרה: "הכהנים הלוים..." (יחזקאל מד, א)
במנחה: פרקי אבות ד'.

טעויות ושגגות מצויות בתפילה
על נטילת ידיים: מיד כשנטול ידיי בבקר אמנם יכולים לברך על נטילת ידיים, אולם כתבו הפוסקים שעדיף להמתין ולברך ברכת על נטילת ידיים עד לאחר שמנקה עצמו ומוכן להתפלל, שאז יטול ידיי פעם שנייה ויברך על נטילת ידיים (משנה ברורה סימן ד' סעיף קטן ד').

אשר יצר – אלקי נשמה: מברכים אשר יצר אחר ברכת על נטילת ידיים, וכתבו הפוסקים, שעדיף להסמך ברכת אלקי נשמה מיד אחר ברכת אשר יצר, מכיון שאין ברכה זו פותחת בברוך לכן ראוי להסמיכה לברכה אחרת.

לכן כך ראוי לנהוג כסדר בברכות: על נטילת ידיים – אשר יצר – אלקי נשמה – ברכות התורה: לעסוק בדברי תורה, והערב, אשר בחר בנו, ברכת כהנים – ושמנו את שמי – מה טובו – אדון עולם – יגדל – הנותן לשכוי...

ברכת המעביר שינה, פותחת בברוך ומסיימת בברוך הגומל חסדים טובים... על כן אין לענות אותן אחר 'ותנומה מעפעפ', כי הכל ברכה אחת, ולכן צריך לומר, 'ויהי רצון ב-ו'. ראוי שיהי' יאמר בקול גם את ברכת המעביר שינה כדי לאפשר לצאת ישי' חובה למי שרוצה בבחינת שומע עונה.

זוית הלכתית

הרב ברוך אפרתי
יו"ר איגוד הרבנים הצינניים 'דרך אמונה', רב קהילה באפרת

מצוות כיסוי הדם והנטיה לצמחונות
אחת המצוות אשר פחות מוכרות לרובנו, היא מצוות כיסוי הדם. התורה מצווה את השוחט לכסות את הדם הניגר מן העוף בשחיטתו. ישנם במצווה זו לא מעט פרטי דינים והלכות, כפי שמבואר בשולחן ערוך בחלק 'יורה דעה', ולהלן ננסה להביט במגמה המוסרית אשר למצווה זו.

הצינוי לכסות את הדם נאמר בפרשתנו בצורה מפורשת – וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְךָ, אֲשֶׁר יִצוּד יָצִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יֵאָכֵל, וְשִׁפָּךְ אֶת דָּמּוֹ, וְכִסְיוֹ בְּעֶפֶר הַתְּלוּהָ הַטְּעִימָה אֶת דְּבָרֶיהָ – כִּי כָּל נֶפֶשׁ כָּל בְּשָׂר דָּמּוֹ בְּנַפְשׁוֹ הוּא. וְאָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, דָּם כָּל בְּשָׂר לֹא יֵאָכֵל".

אנו שומעים מדברי הכתוב את הצינוי עצמו, ואת טעמו – עלינו לכסות את דם החיה והעוף, מפני שהדם 'הוא הנפש'. פשט הדברים הוא כך – הדם הוא התאים הביולוגיים הזורמים בגוף, ומאפשרים את היות הנפש פעילה בעוף ובחיה. הדם הוא כלי החיים, ואנו יודעים כיום על ערכו הרב ועל תפקידו, כאחראי הבלעדי על אספקת החמצן מהריאות והלב עד לכל אברי הגוף. החיים תלויים לחלוטין בתאי הדם, ועל כן כיסוי הדם מבטא את כיסוי החיים שנלחקו כעת על ידי השוחט.

לכאורה, היינו מצפים שהמצוות הנוגעות לאיסורי אכילה וחובת כיסוי דמים, תשתלכנה בתוך האיסור הרחב של אכילת חיות שאינן כשרות, אשר נתפרש בפרשת 'שמיני'. אולם התורה רואה לנכון להציב את הצינוי על כיסוי הדם, שלא כחלק מאיסורי אכילת טומאה, אלא כחטיבה עצמאית, המתכתבת עם איסורי עריות אשר מגיעות בצמוד לאיסור על כיסוי הדם, בפרשתנו.

עליו להבין אם כן, מהו הקשר שאותו מבקשת התורה לבטא, בין איסור אכילת הדם והחובה לכסותו, ובין האיסורים המוסריים על יחסי אישות אסורים, המופיעים בצמוד.

לכאורה קשה הדבר – הלא כיסוי הדם הוא אינו צו 'מוסרי-שכל' על פניו, כי אם מעין 'חוק', גזירה אלוקית שאינה מתירה לאדם לאכול את 'הנפש'. הגויים אוכלים דם, ואינם רואים בזה עוול הגיוני או מוסרי. בעוד איסורי עריות הנם איסורים מוסריים, אשר על אף היותם כמובן צו אלוקי, הנם מתקבלים על דעת האנושות כולה בתחושה המוסרית הבסיסית התרבותית.

נוכל לומר כפי שפתחנו לעיל, שגם איסור אכילת הדם והחובה לכסותו, הנן בעלות טעם מוסרי, ומכאן הקשר בין איסור חשק העריות עם איסור חשק שפיכות הדמים. שני איסורים מוסריים. את הטעם המוסרי בכיסוי הדם באר הרב קוק במאמרו החשוב 'חזון הצמחונות והשלום' – 'כיסוי דם החיה והעוף היא כמו מחאה אלוקית, לעומת העיני בייסודו במצב הנפש המקולקלת של האדם' 'כי יצר לב האדם רע מנעוריו', ונפשו זאת אומרת: 'אוכלה בשר כי תאנה לאכל בשר', וגם אוכלת בשר בכל אות נפשה, באין שום רעיון של התנגדות פנימית מצד רגש הטוב והצדק. ולכן אמרה התורה: כסה הדם, הסתר ביושך ורפיון מוסריותך".

הרב מסביר, שכיסוי הדם נועד על מנת לעורר בנו את המחאה הפנימית על אכילת בעלי חיים, ועל כך שהדבר אינו מעורר אצלנו התנגדות. אם אדם אינו מכבד את אשתו, מעלים מיסים, פוגע בעמיתו – אזי עליו לתקן זאת, ורק לאחר שייחלל מכן, והאנושות תחדל מכן, או אז נוכל להתחיל לדבר על המוסר הדק והעדין יותר, המדרגה הגבוהה של הצמחונות.

הגניון לדגל אל הצמחונות בעודנו לקויים בצדדים המוסריים הבסיסיים יותר, היא אילוזיה במקרה הטוב, ועול במקרה הפחות טוב. משום שדילוג שאין בו התקדמות אמיתית בקצב החיים המוסריים, סופה לקרוס, ולמוטט עמה את המבנה המוסרי כולו. הנאצים יכלו להכות למוות ילד יהודי, ומיד לאחר מכן ללטף את הכלב והחתול. משום שהיחס העדין לבעלי החיים, בראייתו, לא היה על בסיס מוסרי פנימי ואמתי, אלא על בסיס אסטטי של יופי, ותחושה רגעית. היחס העדין לבעלי החיים יוכל להתבסס רק לאחר ועל גבי, היחס הראוי לבני האדם. על כן, רק מחאה ישנה בתורה על שפיכת דם בעלי החיים, ולא איסור גמור. משום שהתורה באה לרומם אותנו כפי מדרגות המוסר האלוקי, בדרך האמתית ההדרגתית הראויה, ולא בדילוג של דמיון ושוקר. אנו נקראים אם כן, להמשיך באכילת בשר, אולם תוך עוררות מוסרית גבוהה של העתיד לבוא – יום יגיע בו האנושות תתעלה באמת בכל חלקיה, פנים וחוץ, או אז אכן תנדר מהיגת בעלי חיים מצד המוסר האלוקי העליון.

תורת המשא ומתן

עו"ד דוד שפירא
מחבר הספר תורת המשא ומתן

"מלך" והלכות משא ומתן מסחרי
בפרשות אחרי מות-קדושים מופיעות הלכות רבות הקשורות באופן ישיר למשא ומתן מסחרי, ונוגעות בייחוד בדברים הנאמרים וברגשות הנחווים במהלך משא ומתן. דינים אלה כונו בידי הרמב"ן "פרטי הדין" בכל משא ומתן שבין בני אדם" (ויקרא יט, א).

בספרי 'תורת המשא ומתן-חלק א' (בהוצאת סטימצקי) דנתי בשאלה, מדוע הלכות הקשורות במסחר זוכות ליחס שונה מהיחס הרווח לדיני שבת, כשרות ונידה? המבנה הספרותי של פרקים יח-כ מבהיר בצורה ברורה ביותר שיש להתייחס להלכות משא ומתן (המופיעות בפרק ט) באותן רצינות וחומרה שבהן מתייחסים למצוות חשובות אחרות.

נסקור את תוכנם של פרקים אלו וצורתם הספרותית. פרק יח נפתח בכמה פסוקים מבוא כלליים בנוגע להתנהגות המאפיינת את העם המצרי ועמי כנען, ובדרישה מבני ישראל לנהוג על פי כללים אחרים. כללים אלה נשנים גם בחתימת הפרק. בין הפתיחה והסיום של פרק יח, ישנם שבעה עשר פסוקים המפרטים איסורים הנוגעים ליחסי מין בין הורים וילדיהם, בין בני משפחה אחרים ויחסי מין עם בהמות. בנוסף, מצוין איסור "וּמִזְרָעָךָ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לְמַלְאָךְ".

פרק יט פותח בפסוק המפורסם "יָבֵר אֵל כָּל עֵדוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיֶינָה בְּנֵי קְדוֹשׁ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל". מיד לאחריו מופיעים שלושים ושלושה פסוקים שרובם המוחלט דנים בדיני מסחר הגוף. רשימת המצוות הקשורות למסחר הגוף מגוונת ואורכה, כמו "לא תגנבו", "לא תשקרו איש בעמיתו", "לא תעשק את רעך", "לא תלין פעלעל שכיר אתך עד בקר", ו-"מֵאֲזֵינוּ צָדֵק אֲבָנִי צָדֵק אֲפִיט צָדֵק וְהִין צָדֵק וְהִיָּה לָכֶם". בדומה לפתיחת הפרק, גם חתימת פרק יט מסתיימת במילים "וּשְׁמֵרְתֶם אֶת כָּל חֻקֹּתַי וְאֶת כָּל מִשְׁפָּטַי וְעָשִׂיתֶם אֹתָם אֲנִי קִוִּי".

פרק כ פותח במקום שבו נחתם פרק יח. הוא מכיל שישה פסוקים המפרטים את איסור המולך המדובר, וכן אחד עשר פסוקים בעניין יחסי מין אסורים. גם חתימת הפרק דומה להפליא לפתיחת חתימת פרק י"ח. עולה מכל האמור כי **דיני המסחר נמצאים בתוך בין שני פרקים העוסקים באותו נושא – גילוי עריות ועבודת המולך** ואף חותכת את ענין המולך לשני חלקים.

באמצע תיאור ההלכות של אב או סב ששורף את בנו בעבודת המולך, קטע מזעזע שקשה להאמין שבכלל התקיים, פותחת התורה את פרק יט בפסוק המפורסם "יָבֵר אֵל כָּל עֵדוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדָשִׁים תִּהְיֶינָה בְּנֵי קְדוֹשׁ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל", ומשם ממשיכה להלכות מסחר. רש"י והרמב"ן סברו כי פסוק זה מתייחס לתוכנו של פרק יח. לשיטתם, משמש הפסוק סיכום לאיסורי גילוי עריות. לי נראה כי המבנה של פרקים יח-כ מוכיח כי שלושת הפרקים כלולים בחטיבה אחת, העוסקת בנושא-על המאגד את שלושת הנושאים המדוברים. מדובר בכללים לכינון חיי קדושה, הן במבנה המשפחה והן במסחר הגוף. כדי להדגיש את חשיבות כללים אלו בצורה מצמררת, איסור המולך נחתך באמצע. חלקו בסוף פרק יח וחלקו מיד בפתיחת פרק כ. על חיי מסחר הלוקים בחוסר ישר והגינות להיחשב כתועבה, ועל כן הוצבו לצד איסור עבודת המולך.

בתוך הרשימה הארוכה של ההלכות הנוגעות למסחר צוינו כללים לכאורה אוניברסליים, כמו "לא תגנוב" ו"לא תענה ברעך עד שקר", אך התורה מוסיפה מצוות ייחודיות לאותו סטנדרט תורני ייחודי: "לא תשנא את אחיך בְּבִבְךָ", "בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתךָ" ו"לא תלך רְכִיל בְּעַמִּיךָ", ומעל לכול "וְאֶהְבֵּת לְרַעַךְ כַּמֶּךָ". אהנו נדרשים לעצור ולהושב כיצד להתאים את התנהלותנו המסחרית לסטנדרטים שהתורה מציבה, ולהתרחק מדרכים שאינן תואמות שאיפה זו.